

<https://doi.org/10.18485/primling.2018.19.8>

811.163.41'375.45:811.111

811.163.41'276.6:634.1

Оригинални научни рад

Примљен: 11.06.2018.

Прихваћен: 19.10.2018.

Danijela Đorđević

Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet

Tijana Vesić Pavlović

Univerzitet u Beogradu, Mašinski fakultet

UPOTREBA ANGLICIZAMA U SRPSKOM NAUČNOM DISKURSU POLJOPRIVREDNE TEHNIKE

Sažetak: Predmet ovog istraživanja jeste upotreba anglicizama u naučnom diskursu poljoprivredne tehnike na primeru analize sažetaka naučnih radova časopisa *Poljoprivredna tehnika* u periodu od 2002. do 2018. godine. Glavni cilj bio je da se na ovako sačinjenom korpusu sažetaka pronađu anglicizmi i razvrstaju prema već postojećim podelama, kao i da se razmotri (ne)opravdanost njihove upotrebe. Pokazuje se da se znatno veći broj anglicizama javlja u grupi leksema koje pripadaju stručnoj leksici nego u grupi leksema opšte leksike. Takođe, primećen je i veći broj pragmatičkih anglicizama, kao i naporedna upotreba anglicizma i odgovarajućeg srpskog termina. U završnom delu razmatraju se implikacije dobijenih rezultata za standardizaciju stručne terminologije u oblasti poljoprivredne tehnike.

Ključne reči: anglicizmi, srpski jezik, terminologija, naučni diskurs, jezik struke, poljoprivredna tehnika

1. Uvod

Vreme u kome živimo obiluje različitim novinama sa kojima se svakodnevno susrećemo – novim stvarima, ali i novim rečima. Brz razvoj nauke i tehnologija, razvijanje novih uređaja, mašina, proizvoda i procesa, ali i nova iskustva u okviru različitih oblasti ljudskog delanja vode ka stvaranju novih reči i izraza, a, posebno u oblasti nauke i struke, i novih termina. Globalizacija, umrežavanje i sve veća interdisciplinarnost imaju za posledicu korišćenje engleskog jezika kao globalnog i vehikularnog jezika, odnosno, doživljavanje engleskog jezika već decenijama unazad kao *lingua franca*.

Uticaj koji engleski jezik ima na srpski jezik može se uočiti u visokoj učestalosti anglicizama kako u svakodnevnom govoru i pisanju, tako i u stručnoj i naučnoj literaturi. Sve je veći broj termina koji ulaze u srpski stručni i naučni jezik upravo preko engleskog jezika. O prodoru anglicizama u različite oblasti dosta je pisano iz različitih uglova, stva-

rani su raznovrsni modeli i matrice, a davane su i različite preporuke i načini za prevazi-
laženje nedoslednosti prilikom upotrebe anglicizama kako u svakodnevnoj komunikaciji,
tako i u stručnoj i naučnoj literaturi (npr. Bugarski 1988, 1996; Mičić 2003; Mičić i Sina-
dinović 2013; Milić 2013b; Molnar i dr. 1999; Stojanović 1988; Vinaver 1996). Međutim,
i dalje se čini da je u stručnoj terminologiji čest slučaj da se paralelno koriste anglicizmi i
njihovi srpski ekvivalenti, što dovodi do velike raznovrsnosti termina u stručnim i nauč-
nim tekstovima pisanim na srpskom jeziku.

Imajući sve gorenavedeno u vidu, tema ovog rada jesu anglicizmi u naučnim tek-
stovima iz oblasti poljoprivredne tehnike. Predmet istraživanja je upotreba anglicizama
u sažecima naučnih radova preuzetih iz časopisa *Poljoprivredna tehnika* za period od
2002. do 2018. godine. Korpus je obuhvatio 354 sažetaka na srpskom jeziku, a broj reči
bio je oko 44.000. Glavni cilj je bio da na ovako sačinjenom korpusu sažetaka pronađemo
anglicizme i razvrstamo ih prema već postojećim podelama, kao i da razmotrimo (ne)
opravdanost njihove upotrebe, sa posebnim osvrtom na stručne termine.

U skladu sa ovako definisanim ciljem istraživanja, u delu koji sledi najpre ćemo se
osvrnuti na definicije anglicizma i postojeće klasifikacije koje se mogu pronaći u literatu-
ri. Zatim ćemo dati pregled ranijih istraživanja u oblasti terminologije različitih naučnih
disciplina i poljoprivredne terminologije u srpskom jeziku. U delu koji sadrži rezultate
istraživanja, prikazaćemo i ilustrovati tipove anglicizama potvrđenih u analiziranom kor-
pusu, dok ćemo se u završnom delu osvrnuti na dobijene rezultate i ponuditi zaključna
razmatranja.

2. Teorijski okvir

I pored velikog broja istraživanja sprovedenih kako kod nas, tako i u drugim zem-
ljama, u kojima se ukazuje na veliki uticaj engleskog jezika na terminologiju u različiti-
tim jezicima (npr. Filipović & Filipović 1997; Filipović 2005; Mičić i Sinadinović 2013;
Milić 2013b; Rodriguez Gonzalez 1999; Scherling 2012; Silaški 2012, 2018; Todea &
Demarcsek 2016), upotreba anglicizama i dalje je veoma aktuelna tema. Uopšteno govo-
reći, i stručnjaci za jezik i stručnjaci iz različitih oblasti nauke načelno se slažu da treba
uvesti red u upotrebu anglicizama, ali se malo toga zaista i primenjuje. Kako primećuje
Prčić (2011[2005]: 70, 74, 159), većina ljudi koji razumeju engleski jezik smatraju da
ga poznaju ‘perfektno’, a poznavanje srpskog kao maternjeg se ne dovodi u pitanje –
podrazumeva se da je savršeno i konačno, i da se više nijedan priručnik ne treba uzeti u
ruke, a kamoli otvoriti¹. Takođe, čini se da ne postoji dovoljno zainteresovanosti među
stručnjacima iz različitih naučnih i stručnih oblasti da se pitanju anglicizama u jeziku
nauke posveti dovoljno pažnje. Nedovoljno poznavanje srpskog i engleskog jezika, kao i
neupućenost u to kada i u kojoj meri je (ne)opravdano koristiti tuđice mogu dovesti do ne
baš najboljih upotreba anglicizama i/ili njihovih srpskih ekvivalenata.

Stoga ćemo najpre dati pregled definicija ‘anglicizma’ u rečnicima srpskog jezi-
ka, a zatim i u literaturi. U *Rečniku srpskohrvatskoga književnog jezika*, reč anglicizam

¹ Ovdje svakako treba spomenuti da Prčić (Prčić 2011[2005]) govori i o anglosrpskom kao novom
varijetetu srpskog jezika, kao i o angloCOOLturi i angloholizmu.

opisana je kao „svojstvo, osobenost engleskog jezika, reč uzeta iz engleskog” (Rečnik srpskohrvatskoga književnog jezika 1990: 83). U *Rečniku stranih reči i izraza* (Klajn i Šipka 2008: 119–120) ovaj termin definiše se kao „reč ili karakteristična osobina engleskog jezika, preuzeta u nekom drugom jeziku”. Prema Prčiću (2011[2005]: 120), anglicizam je „reč preuzeta iz engleskog kao jezika-davaoca i uklopljena u sistem srpskog kao jezika-primaoca”. R. Filipović (Filipović 1990: 17) za anglicizam tvrdi da je to „svaka riječ preuzeta iz engleskog jezika koja označava neki predmet, ideju ili pojam kao sastavne dijelove engleske civilizacije; ona ne mora biti engleskog porijekla, ali mora biti adaptirana prema sustavu engleskog jezika i integrirana u engleski vokabular”. Dalje, S. Filipović (Filipović 2005: 13) proširuje uobičajenu definiciju anglicizama, navodeći da oni uključuju „opšte reči, reči u funkciji imena, akronime, pa čak i sintagme, odnosno sve ono što je iz engleskog jezika prodrlo u srpski sa većim ili manjim ili čak nikakvim stepenom integrisanosti”.

Pored samog definisanja, Prčić (2011[2005]) napominje da je anglicizme neophodno sagledati iz četiri međupovezana ugla, tj. sa stanovišta njihove vrste, nastanka, opravdanosti i statusa. Najšire korišćene podele jesu one koje daje ovaj autor, i to prema obličkoj realizaciji i prema nastanku.

Prema obličkoj realizaciji, anglicizmi se klasifikuju u očigledne, skrivene i sirove. Očigledni anglicizmi predstavljaju one leksičke jedinice preuzete iz engleskog jezika koje su integrisane u sistem srpskog jezika na ortografskom, fonološkom, morfosintaksičkom, semantičkom i pragmatičkom planu (Prčić 2011[2005]: 121), na primer *fajl*, *mi-lkšejk*, *daunoloudovati*, *surfovati*. Skriveni anglicizmi definišu se kao leksičke jedinice – reči, sintagme ili rečenice – koje odražavaju normu i/ili slede običaje engleskog jezika, što znači da se „značenja i/ili upotrebe svojstvene oblicima engleskog jezika kriju u oblicima srpskog jezika” (Prčić 2011[2005]: 121), kao što su *definitivno*, *ekonomija*, *imati razgovore*. Sirovi anglicizmi su „reči, sintagme i rečenice koje su preuzete iz engleskog jezika direktno, bez ikakvog prilagođavanja njihovog pisanja srpskom jeziku” (Prčić 2011[2005]: 122), za koje Prčić navodi sledeće primere: *roaming*, *e-mail*, *prepaid* itd².

Prema nastanku, Prčić deli anglicizme u preoblikovane, prevedene i mešovite. Preoblikovani anglicizmi podrazumevaju preuzimanje novog oblika i njemu pridružene nove sadržine (Prčić 2011[2005]: 124), kao u primerima *modem*, *fajl* ili *džogirati*. Prevedeni anglicizmi odnose se na „preuzimanje nove sadržine iz engleskog jezika koja se izražava kroz postojeće (domaće ili odomaćene „strane”) oblike, sadržinski i/ili oblički upotrebene na nov način” (Prčić 2011[2005]: 125), što se vidi u primerima *brza hrana*, *vruć krompir* ili *veliki prasak*. Najzad, mešoviti anglicizmi podrazumevaju „preoblikovanje jednog dela reči, a prevođenje drugog” (Prčić 2011[2005]: 127), kao kod leksema *shopping centar*, *call centar* ili *beauty centar*.

Na kraju, treba pomenuti još jednu kategoriju anglicizama koja se navodi u literaturi, pragmatičke anglicizme. Ovaj tip anglicizama odnosi se na upotrebu „diskursnih formula iz engleskog jezika u situacijama kada za njih postoje odgovarajuće i ustaljene formule u srpskom jeziku” (Mišić Ilić i Lopičić 2011: 263).

2 Zanimljivo je da R. Dragičević izjavljuje da ovo čak i nisu anglicizmi, već engleske reči u srpskom jeziku, dalje navodeći da: „[...] ako slušamo mlade ljude, mi ćemo čuti neki jezik koji nije ni srpski ni engleski, nego engleski u srpskom. Ili možda srpski u engleskom, jer se tek poneka naša reč pojavljuje” (Pejović 2018).

U vezi sa dilemom kada upotrebiti anglicizam, a kada srpski ekvivalent, postavlja se pitanje komunikativne opravdanosti anglicizama uopšte (Prčić 2011[2005]), tj. opravdanosti potrebe za uvođenjem novog anglicizma. Važno pitanje u tom smislu jeste da li anglicizam doprinosi izražajnosti srpskog jezika, jer ukoliko je doprinos snažniji, i potreba za novim anglicizmom je veća (Prčić 2011: 129). Prčić (2011[2005]: 130–131) smatra da je anglicizam sasvim neopravdano uvoditi ukoliko već postoji domaća ili odomaćena reč za odgovarajući sadržaj ili postoji mogućnost da se novi sadržaj adekvatno prevede na srpski jezik, dok je uvođenje anglicizama uslovno ili potpuno opravdano ukoliko se time omogućava kraće i ekonomičnije izražavanje novog sadržaja ili se uvodi nova nijansa značenja u srpskom jeziku (Prčić 2011[2005]: 132–133).

3. Anglicizmi u terminologiji i jeziku nauke

Kao što je već pomenuto, prodor engleskog jezika, odnosno anglicizama, ne primećuje se samo u svakodnevnoj komunikaciji, već i u naučnoj i stručnoj literaturi. Iako upotreba anglicizama može biti opravdana u pojedinim slučajevima, ponekad se stiče utisak da prilikom upotrebe pozajmljenica iz engleskog jezika ne postoje jasna pravila oko korišćenja istih. Često se u naučnim radovima sreću i sinonimi, odnosno uporedna upotreba i anglicizma i srpskog termina, upotreba čitavih formulacija preuzetih iz engleskog jezika, ali i nakaradno prevedeni termini, uglavnom „po osećaju”. Brojna su ranija istraživanja o upotrebi anglicizama u srpskom jeziku u različitim oblastima, na primer, leksici ekonomske struke (Silaški 2009, 2012), mašinske struke (Tasić 2010), informatičkoj i medijskoj leksici (Francuski 2012), u registru mode (Filipović 2003), a naročito u oblasti terminologije, npr. medicinske nauke i struke (Mičić i Sinadinović 2013), sporta (Milić 2013b, 2015), itd.

Tema terminološke politike i planiranja u Srbiji stoga je veoma aktuelna. Filipović i Đordan (2018: 482) terminološku politiku i planiranje definišu kao segment opšte korpusne jezičke politike i planiranja bitan za razvoj jezika za posebne namene, ali i za sociolingvističke registre profesija i naučnih disciplina. Jakić, Anđelković i Novaković (2018: 26) dodatno ukazuju na potrebu za institucijom koja bi bila odgovorna za rad na terminologiji.

Takođe, različiti autori razvili su i različite modele i matrice koji bi mogli pomoći pri standardizaciji stručnih termina (npr. Bugarski 1996; Đorđević 2016; Filipović & Filipović 1997; Milić 2013a). Tako Bugarski (1996) smatra da se do optimalnog rešenja prilikom vrednovanja termina može doći ukrštanjem četiri kriterijuma: formalnog, semantičkog, pragmatičkog i sociolingvističkog. Polazeći od polidimenzionog pristupa, isti autor (Bugarski 1996: 25) predlaže matricu za sistematsko vrednovanje termina, sa deset kriterijuma – sistemnost, produktivnost, jednoznačnost, internacionalnost, motivisanost, raširenost, stabilnost, konotacije, kratkoća i lakoća. Ukoliko termin ima neku osobinu u većoj meri, biće označen sa „+”, ako je ima u manjoj meri sa „-”, a ako je neutralan onda će biti označen sa „0”. Filipović i Filipović (1997) su predložili nešto kraću matricu, ističući da su internacionalnost, kratkoća i jednoznačnost najrelevantniji parametri za mnoge istraživače. Dalje, Milić (2013a) predlaže šest principa za standardizaciju sportskih termina u srpskom jeziku: jednoznačnost, prozornost, sistemnost, produktivnost, kratkoća i učestalost.

O pokušajima ujednačavanja srpske poljoprivredne terminologije pisao je Stojanović (1996: 115), ukazujući na neophodnost saradnje stručnjaka-terminologa i lingvista.

Labović (1996: 165) takođe ukazuje na neophodnost saradnje jezičkih stručnjaka i stručnjaka tehničkih oblasti prilikom standardizacije terminologije u oblasti poljoprivredne tehnike. Nedimović i Nedimović (1996a: 119) govore o neusklađenosti i neophodnosti standardizacije terminologije u oblasti mašinskih elemenata i konstrukcija. Takođe, pisano je i o neusklađenosti i o potrebi standardizacije terminologije mašinstva u rudarstvu koja bi vodila ka tehnoeкономskoj optimizaciji, ali i uvođenju oznaka i termina u toku školovanja i u udžbeničkoj literaturi (Nedimović i Nedimović 1996b: 131).

U empirijskom istraživanju D. Đorđević (2016) pokazalo se da stručnjaci u oblasti poljoprivrede ocenjuju da su im u parovima termina iz ove oblasti većinski prihvatljiviji anglicizmi nego njihovi srpski ekvivalenti (npr. *biplot* naspram *dvoparcele*, *čizel* naspram *razrivača*, *malčiranje* naspram *zastiranje*). U situaciji kada treba da biraju između domaćeg termina i anglicizma (sirovog ili očiglednog), važni kriterijumi za stručnjake jesu internacionalnost termina i njegova kratkoća.³

Sve ovo nam ukazuje na to da je pitanje upotrebe anglicizama u naučnim radovima, kao i termina preuzetih iz engleskog jezika, veoma važno. U narednom poglavlju ćemo se osvrnuti na rezultate analize upotrebe anglicizama u sažecima naučnih radova iz poljoprivredne tehnike koji nam mogu pružiti uvide u to koliko se stručnjaci u ovoj oblasti u pisanju sažetaka oslanjaju na engleski jezik.

4. Rezultati istraživanja

Oslanjajući se na ranije navedene definicije i klasifikacije iz literature, najpre su izdvojeni anglicizmi iz korpusa sažetaka naučnih radova iz časopisa *Poljoprivredna tehnika* za period od 2002. do 2018. godine. Ukupan broj anglicizama u korpusu iznosio je $n=2.335$, tj. 53,5 anglicizma na 1000 reči⁴. Možemo govoriti o dve grupe posmatranih anglicizama – one koji pripadaju opštoj i one koji pripadaju stručnoj leksici. Broj anglicizama koji su svrstani u grupu opšte leksike iznosi $n=784$, tj. 17,9 anglicizama na 1000 reči, dok je broj anglicizama u grupi stručne leksike znatno veći i iznosi $n=1.551$, tj. 35,6 na 1000 reči.

U korpusu smo primetili i slučajeve u kojima se anglicizam i srpski ekvivalent upotrebljavaju naporedo, npr. *interakcija/sadejstvo*, *kompakcija/sabijanje*, *medium/medijum*, *adhezija/athezija/prijanjanje*. Takođe, dešava se da se isti anglicizam javi u različitim fonetskim adaptacijama, na primer, *malčovanje/mulčovanje*. Postoji i nekoliko primera u kojima se sirovi ili očigledni anglicizam koriste u istoj frazi, što dovodi do pleonazma: „*A/C (Air Condition) sistema za klimatizaciju*”, *potencijalna mogućnost*, *investiciono ulaganje*.

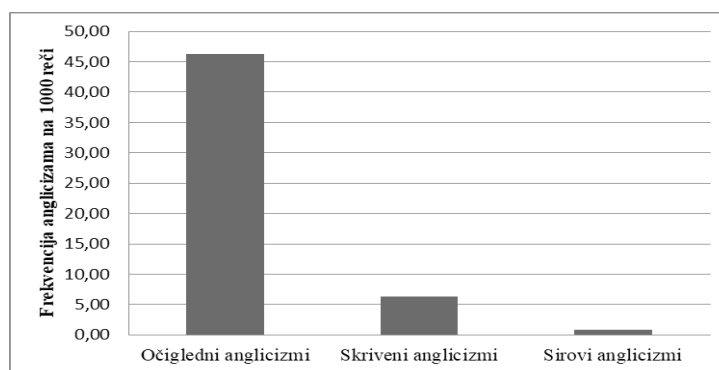
Izdvojeni anglicizmi dalje su klasifikovani prema podelama koje je razvio Prčić (2011[2005]), odnosno, prema obličkoj realizaciji i prema nastanku. Imajući u vidu da je u korpusu pronađen veliki broj anglicizama, u okviru svake od klasifikacija dati su samo ilustrativni primeri.

³ Rezultati studije sprovedene na studentima stomatologije u Hrvatskoj takođe ukazuju na to da većina studenata ponuđene stručne termine na engleskom prevodi anglicizmima umesto odgovarajućim hrvatskim terminima (Vuletić et al. 2018).

⁴ Navodićemo apsolutne frekvencije, kao i normalizovane frekvencije, tj. frekvencije anglicizama na 1000 reči, radi lakšeg poređenja.

4.1. Podela anglicizama prema obličkoj realizaciji

U okviru podele prema obličkoj realizaciji, u analiziranom korpusu sažetaka najbrojniji su očigledni anglicizmi (n=2.022; 46,34 na 1000 reči), zatim skriveni (n=276; 6,33 na 1000 reči), dok je najmanji broj sirovih anglicizama (n=37; 0,85 na 1000 reči)(Grafik 1).

Grafik 1: Normalizovana frekvencija anglicizama klasifikovanih prema obličkoj realizaciji

U grupi očiglednih anglicizama nalaze se lekseme koje pripadaju i opštoj i stručnoj leksici. Primetno je da se autori često opredeljuju za to da koriste anglicizme pre nego srpske ekvivalente (*aplikacija* umesto *primena*, *generisati* umesto *stvoriti*, *adaptacija* umesto *prilagođavanje*, *komparacija* umesto *poređenje*, *tendencija* umesto *težnja*, *frakcija* umesto *deo*, *monitoring* umesto *nadzor*, *eliminisanje* umesto *uklanjanje* itd.).

Ilustrativni primeri za očigledne anglicizme pronađene u korpusu sažetaka i njihovi engleski ekvivalenti dati su u tabeli 1.

Tabela 1: Primeri za očigledne anglicizme

Očigledni anglicizam	Engleski termin	Očigledni anglicizam	Engleski termin
<i>kombajn</i>	combine	<i>separacija</i>	separation
<i>kompost</i>	compost	<i>adhezija</i>	adhesion
<i>nutrijent</i>	nutrient	<i>komparacija</i>	comparison
<i>kontaminant</i>	contaminant	<i>emisija</i>	emission
<i>aditiv</i>	additive	<i>sertifikacija</i>	certification
<i>agregatirati</i>	aggregate	<i>eksportovanje</i>	exporting
<i>kombajniranje</i>	combining	<i>transmisija</i>	transmission

Primere za skrivene anglicizme i odgovarajuće engleske termine u analiziranom korpusu možemo videti u tabeli 2. Kao što je ranije napomenuto, ovakvih anglicizama u korpusu ima znatno manje nego očiglednih, što, između ostalog, upućuje na zaključak da se novi termini u ovoj oblasti najčešće uvode direktnom adaptacijom engleskih termina.

Tabela 2: Primeri za skrivene anglicizme

Skriveni anglicizam	Engleski termin
<i>naturalno seme</i>	natural seed
<i>žetveni indeks</i>	harvest index
<i>žetveni ostatak</i>	harvest residue
<i>startno đubrivo</i>	starter fertilizer
<i>samohodni berač</i>	self-moving picker machine
<i>samohodni rasprskivač</i>	self-propelled sprayer

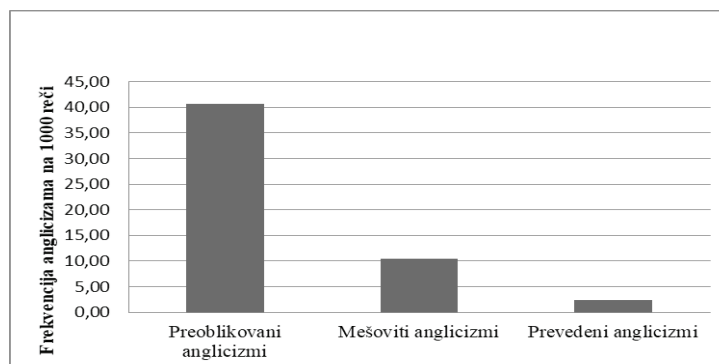
Kao što je već rečeno, anglicizama koji su u neizmenjenom obliku preuzeti iz engleskog jezika ima najmanje u analiziranom korpusu. Primeri za sirove anglicizme prikazani su u tabeli 3.

Tabela 3: Primeri za sirove anglicizme

Sirovi anglicizam
sorta stenley
„speedling i pot” način proizvodnje
insekt proof mreže
napredni crop modeli
fuzzy logika
silomix prikolica
T-tape trake
eco-friendly

4.2. Podela anglicizama prema nastanku

Uzimajući u obzir delu prema nastanku, najbrojniju grupu u analiziranom korpusu čine preoblikovani anglicizmi (n=1.776; 40,70 na 1000 reči), slede mešoviti (n=458; 10,50 na 1000 reči), a najmanje ima prevedenih anglicizama (n=101; 2,31 na 1000 reči) (Grafik 2).

Grafik 2: Normalizovana frekvencija anglicizama klasifikovanih prema nastanku

U grupi preoblikovanih anglicizama preovlađuju preoblikovane imenice (*konverzija, aplikacija, revizija, adaptacija, komparacija, separacija, vizuelizacija, eksportovanje, registrovanje, redukovanje, generisanje, startovanje, konzervisanje* itd.), a zatim pridevi (*limitiran, inovativni, tretiran, diskutovan, relevantan, unificiran, prezentovan, isprojektovan, modeliran* itd.) i glagoli (*generisati, procesuirati, kreirati, redukovati, kvantifikovati, sugerisati, determinisati* itd.). Ilustrativni primeri za preoblikovane anglicizme pronađeni u korpusu sažetaka dati su u tabeli 4.

Tabela 4: Primeri za preoblikovane anglicizme

Preoblikovani anglicizam	Engleski termin	Preoblikovani anglicizam	Engleski termin
<i>mulčovanje/malčovanje</i>	mulching	<i>monitoring</i>	monitoring
<i>siliranje</i>	silaging	<i>filmovi</i>	films
<i>kombajniranje</i>	combining	<i>signifikantan</i>	significant
<i>kultiviranje</i>	cultivating	<i>biodiverzitet</i>	biodiversity
<i>generisanje</i>	generating	<i>biomasa</i>	biomass
<i>akvizicija</i>	acquisition	<i>akvasistemi</i>	aquasystems
<i>akceleracija</i>	acceleration	<i>kontejner</i>	container
<i>kontaminacija</i>	contamination	<i>frakcija</i>	fraction

U grupi mešovitih anglicizama nalazimo najpre specifične termine iz poljoprivrede i poljoprivredne tehnike (npr. *čizel plug, žetveni indeks, setveni agregat, virtuelni rotirajući češalj, vibraciono razrivačko oruđe*), kao i opšte termine iz sfere nauke i tehnologije (npr. *fosilno gorivo, efekat staklene bašte, globalno zagrevanje*). Primeri za mešovite anglicizme pronađene u korpusu sažetaka i njihovi ekvivalenti u engleskom jeziku navedeni su u tabeli 5.

Tabela 5: Primeri za mešovite anglicizme

Mešoviti anglicizam	Engleski termin	Mešoviti anglicizam	Engleski termin
<i>čizel plug</i>	chisel plough	<i>aridni uslovi</i>	arid conditions
<i>skreperski ravnjač</i>	levelling scraper	<i>floristički sastav</i>	floristic composition
<i>žitni heder</i>	wheat header	<i>grubi sprej</i>	rough spray
<i>fosilno gorivo</i>	fossil fuel	<i>startno đubrivo</i>	starter fertilizer

Kao što je već navedeno, prevedenih anglicizama ima najmanje u analiziranom korpusu i, kao i u slučaju mešovitih anglicizama, uglavnom se odnose na termine vezane za uređaje i materijale u oblasti poljoprivredne tehnike. U tabeli 6 su dati primeri za ovaj tip anglicizama pronađeni u korpusu i odgovarajući engleski termini.

Tabela 6. Primeri za prevedene anglicizme

Prevedeni anglicizam	Engleski termin
<i>samohodni kišni top</i>	self-propelled rain gun
<i>spororazlagajuće đubrivo</i>	slow releasing fertilizer
<i>traktor novije generacije</i>	new generation tractor
<i>podoranični vodonepropusni sloj</i>	subarable waterproof layer
<i>stakleno vlakno</i>	glass fibre
<i>izvozna tržišnost</i>	export marketability

4.3. Pragmatički anglicizmi

U korpusu sažetaka javlja se i izvestan broj pragmatičkih anglicizama. Po formi, pragmatički anglicizmi mogu biti reči, sintagme i rečenice (Mišić Ilić i Lopičić 2011: 264). Ovde smo izdvojili neke primere rečenica u kojima se javljaju gramatičke i leksičke strukture karakteristične za engleski jezik.

(1) Takođe i *standardi i norme kojima se propisuju mikroklimatski uslovi u zatvorenom prostoru preporučuju što manju nehomogenost.*

(2) Pored toga, pojedini delovi čovekovog tela imaju različitu toplotnu osetljivost i različito utiču na ukupni topotni osećaj i toplotni komfor, *što je u ovom radu iskorišćeno kao osnova za istraživanje u pravcu generisanja kontrolisane neuniformnosti mikroklimatskih parametara lokalizovanom distribucijom kondicioniranog vazduha u traktorskoj kabini.*

(3) *Obzirom na intenzivnost korišćenja paradajza u ljudskoj ishrani, za proizvođače je od izuzetnog značaja energetska, ekonomska i ekološka efikasnost proizvodnje [...].*

(4) Navedene su *dileme koje su vezane za pitanja tumačenja aspekata kvaliteta i pitanja bezbednosti prehrambenih proizvoda iz prizme opreme i mašina kao i uticaj opreme za proizvodnju i preradu hrane [...].*

U ovim slučajevima, može se pretpostaviti da se pragmatički anglicizmi javljaju i upotrebljavaju usled sve većeg korišćenja engleskog jezika kao sredstva komunikacije u nauci jer, u novije vreme, naučnici sve više izlažu rezultate svojih istraživanja na engleskom jeziku ili na njemu pišu radove. Ovo naravno nikako ne bi trebalo da predstavlja opravdanje za korišćenje pragmatičkih anglicizama, naročito ukoliko postoje odgovarajuće srpske konstrukcije.

5. Diskusija i zaključna razmatranja

Predmet ovog istraživanja bili su anglicizmi u sažecima naučnih radova pisanim iz oblasti poljoprivredne tehnike. Naglasak je bio na utvrđivanju broja anglicizama, tj. frekventnosti njihove upotrebe, kao i vrste anglicizama u okviru različitih klasifikacija.

Kao što je ranije pomenuto, ova tema veoma je aktuelna budući da se teži standardizaciji terminologije u različitim naučnim oblastima, kao i adekvatnoj upotrebi srpskih termina tamo gde je to moguće.

Rezultati istraživanja pokazali su da je upotreba anglicizama u sažecima naučnih radova u analiziranom korpusu приметna, ali ne i preterana, s obzirom na to da u proseku ima 53,5 anglicizma na 1000 reči. Međutim, nalaz da je normalizovana učestalost anglicizama koji se mogu označiti kao opšte leksičke jedinice 17,9 na 1000 reči, dok je anglicizama koji pripadaju jeziku struke 36,9 na 1000 reči ukazuje na to da je neophodna saradnja stručnjaka iz različitih oblasti i lingvista radi lakšeg prevođenja engleskih termina i njihovog uklapanja u srpski jezički sistem.

Takođe, utvrđeno je da postoje primeri za anglicizme koji pripadaju svim kategorijama u okviru ranije utvrđenih klasifikacija. U klasifikaciji prema nastanku najbrojniji su očigledni anglicizmi, a najmanje ima anglicizama preuzetih u neizmenjenom obliku, tj. sirovih. U okviru podele prema nastanku najviše ima preoblikovanih anglicizama, i to 76% od ukupnog broja upotrebljenih anglicizama, što nam, između ostalog, ukazuje na činjenicu da se reči, a posebno termini, u velikoj meri preuzimaju iz engleskog jezika u minimalno izmenjenom obliku. S druge strane, kada je reč o terminima, razlog za to mogla bi da bude činjenica da u ovom obliku termini zadržavaju internacionalni karakter. Internacionalnost je, kao što smo već videli, važan parametar u okviru različitih matrica i modela koji se odnose na vrednovanje anglicizama i srpskih ekvivalenata, što može biti od pomoći prilikom standardizacije, normiranja i usaglašavanja termina. Nastajanje mešovitih anglicizama u kojima je jedan deo termina preveden, a drugi preoblikovan može da dovede do nezgodnih rešenja koja ne čine značenje dobijenog termina prozirnim, poput primera *univerzalni skreperski ravnjač* u kome svima, osim stručnjacima u ovoj oblasti, ostaje nerazumljiva reč *skreperski*, *čizel plug* u kome je nedovoljno razumljiva reč *čizel*, sintagme *žitni heder* u kojoj je neprozirna reč *heder* itd. No, ni prevedeni anglicizmi kao termini se ne pokazuju uvek kao najbolje rešenje, na primer, u slučaju sintagme *izvozna tržišnost* nastale po uzoru na englesku *export marketability*. Ovdje bismo izdvojili i pragmatičke anglicizme, koji se većinom mogu podvesti pod skrivene i koje autori možda i nesvesno koriste pošto su u velikoj meri izloženi engleskom pisanom i usmenom diskursu. Gotovo svakodnevna izloženost naučnika i stručnjaka engleskom jeziku bilo u pisanoj ili usmenoj profesionalnoj komunikaciji ipak ne bi trebalo da bude opravdanje za korišćenje izraza direktno prevedenih iz engleskog jezika ukoliko već postoje odgovarajuće srpske konstrukcije.

Ograničenje ovog istraživanja jeste činjenica da korpus čine sažeci radova samo jednog časopisa. Bilo bi korisno i zanimljivo ispitati upotrebu anglicizama na korpusu celih naučnih radova. Takođe, istraživanje bi se moglo proširiti uzimanjem u obzir i drugih žanrova, npr. naučno-popularnih radova.

Pokazuje se da je upotreba anglicizama veća u sferi stručne terminologije i da je ovo polje na kome treba raditi u smislu podizanja svesti stručnjaka o značaju upotrebe odgovarajućih srpskih termina tamo gde je to moguće. Utvrđena uporedna upotreba anglicizma i odgovarajućeg srpskog termina predstavlja naznaku da ne postoji saglasnost stručnjaka iz različitih oblasti oko toga da li je adekvatnije upotrebljavati anglicizam ili srpsku reč kao određeni termin. S druge strane, postojanje i upotreba nekoliko oblika jednog istog anglicizma upućuje na to da je neophodna saradnja stručnjaka na usaglašavanju oblika engleskog termina koji će biti standardizovan i korišćen. Na osnovu svega

rečenog, može se zaključiti da je, kao što se u literaturi i navodi, potreban zajednički rad jezičkih stručnjaka i stručnjaka iz različitih ciljnih oblasti, ali i institucionalna podrška, što bi vodilo ka boljem rešavanju pitanja prevođenja i usaglašavanja termina.

Literatura

- Bugarski, R. (1988). Kriterijumi izgrađivanja terminologije. U: *Terminologija – načela, normiranje, usaglašavanje rada* (N. Vinaver, ur.), Beograd: Prevodilac, 17–20.
- Bugarski, R. (1996). O vrednovanju termina. U: *Standardizacija terminologije* (N. Vinaver i dr., ur.), Beograd: SANU, 25–27.
- Vinaver, N. (1996). O terminologiji: između prakse i teorije. U: *Standardizacija terminologije* (N. Vinaver i dr., ur.), Beograd: SANU, 21–24.
- Đorđević, D. (2016). Stavovi poljoprivrednih stručnjaka prema anglicizmima/prevodnim ekvivalentima u naučnoj terminologiji na srpskom jeziku. *Anali Filološkog fakulteta* 28: 191–205.
- Filipović, R. (1990). *Anglicizmi u hrvatskom ili srpskom jeziku*. Zagreb: JAZU.
- Filipović, J. and J. Filipović (1997). General Trends in Standardization of Scientific Terminology in Serbian: a Critical Analysis of the State of Affairs. In: *International conference on terminology*. Donostia – San Sebastian, 285–291[online]. Dostupno preko <http://www.uzei.com/Modulos/UsuariosFtp/Conex-ion/acchivos18A.pdf> [26. februar 2010].
- Filipović, J. i A. Đordan (2018). Terminološka politika i planiranje u Srbiji: Interdisciplinarni pristup. *Srpski jezik XXIII*: 469–486.
- Filipović, S. (2003). Anglicizmi iz registra mode u srpskom jeziku: formalna analiza. *Prilozi proučavanju jezika* 34: 179–196.
- Filipović, S. (2005). *Izgovor i pisanje računarskih anglicizama u srpskom jeziku*. Beograd: Biblioteka Academia/Zadužbina Andrejević.
- Francuski, B. (2012). Anglicizmi u informatičkoj i medijskoj leksici u srpskom. *Komunikacija i kultura online* 3: 201–220.
- Jakić, G., Anđelković, J. and M. Novaković (2018). Challenges in Serbian terminology management, policy and planning. In: *VIII EAFT Terminology Summit* (H. Nilsson & E. Papp, eds.). Luxembourg: DGLFLF, 16–28.
- Klajn, I. i M. Šipka (2008). *Veliki rečnik stranih reči i izraza*. Novi Sad: Prometej.
- Labović, V. (1996). Standardizacija terminologije u oblasti poljoprivredne tehnike. U: *Standardizacija terminologije* (N. Vinaver i dr., ur.), Beograd: SANU, 165–168.
- Mićić, S. i D. Sinadinović (2013). Anglicizmi u jeziku medicinske nauke i struke. U: *Aktuelne teme engleskog jezika nauke i struke u Srbiji* (N. Silaški i T. Đurović, ur.), Beograd: CID Ekonomskog fakulteta, 93–105.
- Mićić, S. (2003). Osobnosti jezika za naučne i stručne namene. *Stomatološki glasnik Srbije* 50(2): 97–101.
- Milić, M. (2013a). Stvaranje, standardizacija i kodifikacija sportske terminologije u srpskom jeziku. U: *Aktuelne teme engleskog jezika nauke i struke u Srbiji* (N. Silaški i T. Đurović, ur.), Beograd: CID Ekonomskog fakulteta, 77–90.
- Milić, M. (2013b). The influence of English on Serbian sports terminology. *ESP Today - Journal of English for Specific Purposes at Tertiary Level*, 1(1): 65–79.
- Milić, M. (2015). Creating English-based sports terms in Serbian: Theoretical and practical aspects. *Terminology. International Journal of Theoretical and Applied Issues in Specialized Communication* 21: 1–22.
- Mišić Ilić, B. i V. Lopičić (2011). Pragmatički anglicizmi u srpskom jeziku. *Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku* 54: 261–273.

Molnar, I. i dr. (1999). Terminologija i klasifikacija konzervacijske obrade zemljišta. *Savremena Poljoprivredna Tehnika*, 25(4): 139–153.

Nedimović, B. i B. Nedimović (1996a). Neophodnost standardizacije terminologije u mašinskim elementima i konstrukcijama. U: *Standardizacija terminologije* (N. Vinaver i dr., ur.), Beograd: SANU, 119–122.

Nedimović, B. i B. Nedimović (1996b). Potrebe standardizacije terminologije mašinstva u rudarstvu. U: *Standardizacija terminologije* (N. Vinaver i dr., ur.), Beograd: SANU, 131–134.

Pejović, B. (5. novembar 2018). Foto-boming srpskog jezika. *Politika* [onlajn]. Dostupno preko: <http://www.politika.rs/sr/clanak/415054/Foto-bombing-srpskog-jezika> [6. novembar 2018].

Prčić, T. (2011[2005]). *Engleski u srpskom*. Drugo izdanje. Novi Sad: Zmaj.

Rečnik srpskohrvatskoga književnog jezika. (1990) (Drugo fototipsko izdanje). Novi Sad, Zagreb: Matica srpska, Matica hrvatska.

Rodriguez Gonzalez, F. (1999). Anglicisms in contemporary Spanish. An overview. *Atlantis* XXI: 103–139.

Scherling, J. (2012). *Japanizing English: Anglicisms and their impact on Japanese*. Germany: Narr/Verlag.

Silaški, N. (2009). Economic Terminology in Serbian And Croatian – A Comparative Analysis of Anglicisms. *Facta Universitatis – Series Linguistics and Literature* 7: 75–86.

Silaški, N. (2012). *Srpski jezik u tranziciji – o anglicizmima u ekonomskom diskursu*. Beograd: CID Ekonomskog fakulteta.

Silaški, N. (2018). Towards the standardization of economic terminology. *Bankarstvo*, 47(2): 100–107.

Stojanović, A. (1988). Geološka terminologija i norma. U: *Terminologija - načela, normiranje, usaglašavanje rada* (N. Vinaver, ur.), Beograd: Prevodilac, 148–152.

Stojanović, A. (1996). Pokušaj ujednačavanja srpske poljoprivredne terminologije. U: *Standardizacija terminologije* (N. Vinaver i dr., ur.), Beograd: SANU, 115–118.

Tasić, M. (2010). Uticaj engleskog jezika na stručnu mašinsku terminologiju u srpskom jeziku. *Komunikacija i kultura online* 1: 162–182.

Todea, L. and R. Demarcsek (2016). Anglicisms in the Romanian business and technology vocabulary. In: *IOP Conference Series: Materials Science and Engineering*, 144(1) [online]. Dostupno preko <http://iopscience.iop.org/article/10.1088/1757-899X/144/1/012013/pdf> [20. septembar 2018]

Vuletić, L. et al. (2018). Assessing the influence of the English language on the professional vocabulary of Croatian dental students by analysing their word choice for the translation of medical/dental terms. *Terminology. International Journal of Theoretical and Applied Issues in Specialized Communication* 23: 181-206.

Danijela Đorđević
Tijana Vesić Pavlović

THE USE OF ANGLICISMS IN SERBIAN SCIENTIFIC DISCOURSE
OF AGRICULTURAL ENGINEERING

Summary: Globalisation, networking and growing interdisciplinarity have resulted in the use of English as a global and vehicular language, as well as perceiving the English language as a *lingua franca* for decades. The influence of English is particularly noticeable in the increased use of anglicisms, not only in everyday speech and writing, but also in professional and scientific literature, especially when it comes to terminology. This study deals with the use of anglicisms in the abstracts of the research articles of the journal *Poljoprivredna tehnika* for the period from 2002 to 2018. The main goal was to identify and classify the anglicisms in this particular corpus of abstracts, as well as to discuss the (un)justifiability of their use. It is shown that a considerably larger number of anglicisms belongs to the category of professional lexis than to general lexis. Furthermore, pragmatic anglicisms have been identified as well. In certain cases, there is parallel use of an anglicism and its appropriate Serbian equivalent. The research results indicate the need for the joint work of language experts and experts from other fields, in this case, agricultural engineering, in order to translate technical terms correctly and fit them into the Serbian language.

Keywords: anglicisms, Serbian, terminology, scientific discourse, language for specific purposes, agricultural engineering